

Verslag GroenLinks thema-café:

Wat zullen we eten en hoe benutten we onze natuurlijke hulpbronnen?

Van dinsdag 16 mei 2017 in de- Anna Hoeve, Holterweg 138 Doetinchem

"Het Achterhoekse landschap wordt al heel lang gekenmerkt door agrarische activiteiten: voornamelijk grote weiden, afgezoomd door een enkele bomenrij. De wijze waarop wij de aarde gebruiken voor voedselproductie, is vaak in het nieuws, onlangs nog met een premiereregeling voor de slacht van melkvee. Wat is de toekomst van het Nederlandse agrarische bedrijf en zijn er alternatieven? Het gaat om een complex onderwerp waarbij de belangen van boeren, de voedingsindustrie, de detailhandel en de consument niet altijd parallel lopen."

Bovenstaande is de probleemschets waar het themacafé deze avond over zou gaan.

De Anna Hoeve zat weer nagenoeg vol met een dertigtal bezoekers, waaronder, tot groot genoegen van de organisatoren, ook een aantal agrariërs.

Twee inleiders waren bereid gevonden hun licht hierover te laten schijnen:

Als eerste Harry Grevers: melkveehouder, en bestuurslid van LTO Oost-Achterhoek; in dat bestuur heeft hij onder meer PR in zijn portefeuille

3% van de bevolking verbouwt het voedsel voor 100% van de bevolking. En daar gaat veel subsidie naartoe vooral om de prijzen laag te houden. Zo start Harry zijn inleiding. Harry is bestuurslid van LTO Achterhoek, Lid van het overlegplatform WCL¹ en runt het familiebedrijf van zo'n 100 koeien. Zijn vrouw heeft een baan als diëtiste, hij hoopt dat zijn oudste zoon hem zal kunnen opvolgen. Onlangs is zijn stal, van 100meter lang, nog in het nieuws geweest als 'nieuwe megastal', de journalist heeft verzuimd verdere informatie in te winnen, het betreft namelijk een vrije uitloopstal voor 100 koeien. Momenteel is hij experimenterend bezig een goede ondergrond te vinden van liefst afvalmateriaal waar de koeien op kunnen verblijven en nadien gebruikt kan worden als trage meststof voor op het land. Het liefst zou hij daarvoor materiaal uit de directe omgeving willen gebruiken om geen onnodig transport te veroorzaken. Hij heeft een korte tijd houtkrullen gebruikt die geïmporteerd moesten worden, daar is hij inmiddels afgestapt. Het probleem van de land- en tuinbouw is 'de balans' Maar de agrariërs staan onder druk, we zijn vergeten de ondernemer voldoende te betalen voor zijn werk en daarom is schaalvergroting het enige wat hij kan doen om zijn hoofd boven water te houden. Sommige willen dat ook zelf, maar anderen, zoals hijzelf, willen liever een familiebedrijf. Daarvoor is een faire prijs noodzakelijk.

Landbouw in de Achterhoek is traditioneel coöperatief, bewust van de omgeving en vindt plaats op arme gronden met kleinschalige percelen.

¹ WCL: "Stichting Waardevol Cultuurlandschap Winterswijk". De stichting stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan te formuleren en uit te voeren beleid voor behoud, herstel en ontwikkeling van het buitengebied van Winterswijk. Daarbij wordt uitgegaan van een integrale benadering van vijf thema's: leefbaarheid, land- en tuinbouw, natuur- en landschapsbeheer, cultuurhistorie, recreatie en toerisme.

Het grote probleem is dat we meer van de grond halen dan we brengen. Het huidige mestbeleid veroorzaakt een structureel tekort aan fosfaat. Er is nu gemiddeld 7 kg. fosfaat tekort per ha. in onze regio!

Kijk je naar de kringloop van Stikstof in de huidige situatie dan zie je dat er aan de ene kant stikstof ingekocht wordt voor bemesting en voer (eiwit) en aan de andere kant betaald moet worden voor de afvoer van stikstof in de mest.

Dat zou anders kunnen een betere balans betekenen 6150 vrachtwagens minder mestafvoer, 100 vrachtwagens minder kunstmest aanvoer en daarmee een besparing van 5 miljoen euro en behoud van de bodemvruchtbaarheid.

Het huidige mestbeleid heeft de bodem feitelijk dood gemaakt. Kunstmest laat de planten groeien, maar de bodem zelf bevat nog nauwelijks leven. Een gesloten kringloop waar mest weer teruggebracht wordt op het land brengt het boerenbedrijf terug in balans.

Nederlandse veehouders hebben 'derogatie' (een bijzondere uitzonderingspositie die Nederlandse veehouders het recht geeft meer dierlijke mest te gebruiken dan de Europese nitraat = een stikstofverbinding-richtlijn toestaat). Voorwaarde daarvoor is dat het plafond voor de fosfaat productie dan niet overschreden wordt.

Volgens Harry is het probleem van de fosfaatoverschrijding vooral een Brabants probleem, in de rest van het land gaat het wat dat betreft goed.

Voor de naaste toekomst is het vooral van belang de kringloop zoveel mogelijk te sluiten. Afval kan grondstof zijn en moet dus niet afgevoerd worden maar hier in deze regio worden hergebruikt.

Biologische landbouw is heel goed, maar het is niet mogelijk voor de hele landbouwsector. Zonder input (kunstmest e.d.) zullen we het niet redden.

Laten we streven naar een zo sluitend mogelijke regionale kringloop. En laat er ook vooral ruimte blijven voor de landbouw in Nederland.

Daarvoor is nodig een betrouwbare overheid die heldere kaders stelt zonder al te veel ad hoc aanpassingen. Geef de boer de ruimte. De landbouw is een heel innovatieve sector waar hard gewerkt wordt aan verduurzaming.

Jan-Willem van de Velde is de tweede spreker. Hij en zijn vrouw Gea Boessenkool richtten in 2010 Aarde-werk De Stegge op, praktijkschool voor duurzaamheid. Ze laten zich inspireren door 'Deep Ecology', een filosofie die mensen diep verbindt met de natuur. Zij richtten 2 hectaren in naar de principes van Permanent Agriculture, strevend naar een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk.

Boer zijn, zegt Jan-Willem, is een manier van leven

Hij en zijn vrouw hebben beide een pensioen en zijn daardoor financieel niet helemaal afhankelijk van hun boerenbedrijf.

Als je naar de huidige situatie in de agrarische sector kijkt dan vallen je een aantal dingen op: er komen steeds meer dierenziektes voor, het kapitalisme eist een voortdurende groei van de bedrijven, voedsel is winstgevend handelswaar geworden. Maar de consument wordt wel steeds bewuster en dat kan mede een kracht zijn om het roer om te gooien.

We weten niet meer waar het voedsel vandaan komt en wat het kost om het te produceren, daardoor is de waardering voor voedsel achteruitgegaan wat je o.a. kunt zien aan de grote verspilling van voedsel.

We zien de bodemkwaliteit achteruit gaan, er is sprake van massale ontbossing waardoor CO2 een nog groter probleem wordt en de aanvoer van water bedreigd wordt, we zien toenemende vervuiling op elk gebied. Dat kan zo niet langer

doorgaan. Permacultuur zorgt voor diep wortelende planten en bomen waardoor een enorme hoeveelheid CO2 op natuurlijke wijze opgeslagen kan worden in de bodem. Ook voor het groeiende waterprobleem biedt permacultuur in verschillende klimaatgordels praktische oplossingen. (zie film "Greening the desert"). Maar het vraagt regionale afstemming van consumentenvraag en aproducenten aanbod en voorkomt daarmee de enorme mondiale voedseltransporten over grote afstanden op basis van fossiele brandstoffen en met de bijbehorende gevolgen.

We moeten een andere houding aannemen t.o.v. de natuur, haar niet langer gebruiken maar ermee samenwerken, niet alleen nemen, maar juist ook teruggeven.

Een verbinding aangaan met de omgeving, gebruik maken van de eigen krachten van de natuur, meewerken met de natuur, ofwel 'permacultuur'. Dat is de sleutel voor een nieuwe duurzame verhouding met de natuur.

Dat is, zegt hij, conservatief t.o.v. de natuur, immers voor het behoud ervan. Maar tegelijk kan er een brug mee worden geslagen naar groene en linkse mensen die het klimaatprobleem en de vervuiling en bodemerosie willen aanpakken.

Jan-Willem en zijn vrouw hebben naast hun bedrijf een praktijkschool waar zij cursisten kennis laten maken met permaculturele landbouw en ze organiseren schoolactiviteiten op dat gebied.

Gea is overigens ook bestuurslid van het Winterswijkse platform Winterswijkse Cultuur Landschap waarin alle belangengroepen vertegenwoordigd zijn en zij kent Harry daar ook van.

Hij is het met hem eens dat boeren voldoende behoren te verdienen. Een minimumprijs voor basisvoedsel zou hiervoor een oplossing kunnen zijn.

Als laatste spreker gaf Rob van Dillen, fractieopvolger van GroenLinks, kort weer waarmee de fractie zich in de lopende raadsperiode heeft beziggehouden op dit gebied. Hij memoreerde o.a. de bescherming van de balans tussen veehouderij en natuurgebied, het zorg dragen voor de gezondheid van omwonenden, het belang van recreatie, stimuleren van streekproducten (o.a. bij de gemeente zelf)

Na een korte pauze werd er doorgesproken in drie discussiegroepen aan de hand van 15 stellingen/uitspraken (5 per groep)

Uit de geanimeerde groepsdiscussies die uitliepen tot ver na tien uur werd in de plenaire slotvergadering het volgende gerapporteerd:

Discussie groep 1

1. Bij de keuze van producten is voor iedereen 'gezondheid' primair. Daarnaast zo milieuvriendelijk als je kunt betalen.
(met een terzijde gezond voedsel lijkt duurder, maar is het eigenlijk niet. Het is voedzamer dan die vele liflafjes en snelle happen)

2. het is onvoldoende als boeren zich alleen aan de wet en regelgeving houden. Milieuvriendelijkheid vereist meer.

3 Als een bedrijf de gezondheid van omwonenden in gevaar brengt moet het gesloten worden. Dat geldt niet alleen voor boerenbedrijven, maar voor alle bedrijven.

4. per kilo vlees of melk is de Nederlandse boer het meest efficiënt kijkend naar gebruik kunstmest, bestrijdingsmiddelen e.d. Daarmee is de Nederlandse boer niet ook de meest milieuvriendelijke, hiervoor zijn aanvullende normen nodig.

5. De LTO uitspraak over zorg voor het agrarisch natuurlandschap van boeren en tuinders wordt onderschreven met dien verstande dat dit voor het huidige landschap wel een veel te eenzijdig soort cultuur/natuur landschap is door de vele monocultuur. Pleidooi voor veel meer diversiteit en regionaal produceren voor de eigen markt.

GROEP 2:

Stelling:

6. "Een boerenbedrijf moet voldoende rendabel zijn zodat 'boeren' in de toekomst ook aantrekkelijk blijft":

Iedereen is het in principe met deze stelling eens, met de volgende opmerkingen / kanttekeningen:

- Bedrijven moeten rendabel zijn, maar wel in balans / evenwicht met omgeving, volksgezondheid, natuur, biodiversiteit dierenwelzijn, milieu, enz.
- Verhouding regionaal / export moet ook in evenwicht zijn. Op dit moment is 80% van export en zijn er subsidies nodig om dit rendabel te maken.
- Het aanbod moet worden afgestemd op de vraag.
- Coöperaties zijn door boeren opgezet om samen sterker te staan. Tegenwoordig betalen de bedrijven die ooit als coöperatie zijn opgezet (o.a. Friesland Campina) de boeren ook geen eerlijke prijs.
- In bepaalde regio's (zoals Wehl) zijn er veel grote gezinnen en relatief weinig landbouwgrond. Gevolg is dat de bedrijven intensiever zijn (geworden).

7. "Ik vind het milieu zo belangrijk dat ik daarvoor wel een groot deel van mijn luxe zou willen opgeven":

Iedereen is hiertoe (binnen de redelijkheid) bereid. Er wordt zelfs de opmerking gemaakt dat een echte GroenLinkser deze vraag niet met nee zou mogen beantwoorden.

- De bereidheid is aanwezig, maar dan moet het wel bij de juiste (lees de boer) terechtkomen.
- Grote boosdoener is de tussenhandel.
- Stimuleren d.m.v. aanpassing van het btw-tarief (bv. 0% btw voor biologische producten).
- Er valt veel winst te behalen door het tegengaan van verspilling. Bijvoorbeeld door het aanbieden van kleine porties in restaurants en het bewuster omgaan met voedsel (educatie kinderen).

8. "Boeren zijn van groot belang voor het behoud en onderhoud van ons landschap. Boeren worden zich dat ook steeds meer bewust en handelen daar ook naar":

Over het belang van de rol die boeren hierbij kunnen en zouden moeten spelen is iedereen het eens. In de praktijk zien we echter dat boeren hier niet of te weinig naar handelen.

- Heggen of hagen en sloten zijn de laatste jaren (vooral bij de ruilverkaveling) steeds meer verdwenen
- Er zijn steeds minder weidevogels
- Biodiversiteit gaat hard achteruit
- Veel eenzijdig raaigras op percelen
- (Europese) subsidie zou alleen nog naar boeren moeten gaan die het landschap op een natuurvriendelijke manier beheren en milieuvriendelijke en diervriendelijk werken.

Groep 3

11. "Let je bij de aanschaf van voedsel op duurzaamheid/gebruik van bestrijdingsmiddelen/diervriendelijkheid Hoe doe je dat. Wat zou je kunnen helpen om dat meer te doen?"

- 2 mensen stellen dat hun consumptiepatroon op de eerste plaats door hun portemonnee wordt bepaald; zij vinden een consequente bio-keus te duur. Bovendien twifelen ze aan de betrouwbaarheid van het label: "als consument weet je niet wat erin zit".
- Jan-Willem stelt daarentegen dat je met je consumptiepatroon een politieke keus maakt; je bepaalt daarmee de voedselketen van de toekomst: weinig vlees en zuivel, lokaal en verantwoord geproduceerde producten.

12. "Ook als je een minimum inkomen hebt moet je duurzame en milieuvriendelijke producten kunnen kopen".

- opnieuw maken dezelfde 2 mensen voorbehoud; als consument ben je niet in staat onderbouwde keuzes te maken; daarvoor ontbreekt het je aan kennis. Bovendien kun je niet op tegen de machten van tussenhandel en supermarkten
- Jan-Willem stelt dat het haalbaar is basale kennis te verwerven, met name rond voedsel, maar ook rond kleding.

13 "Boeren, die (een deel van) hun werk wijden aan de natuur, dienen een maatschappelijk doel. Ze verdienen daarvoor een eerlijke beloning.

- Frans Langeveld meent dat de vraag verkeerd geformuleerd is. Hij stelt dat natuurbeheer een integraal onderdeel van agrarische bedrijfsvoering dient te zijn, en dat het dus niet om afzonderlijke activiteiten gaat.
- Een aanwezige boer stelt dat de huidige regelgeving een doelmatige bedrijfsvoering al onmogelijk maakt, laat staan dat er aanvullende iesen aan natuurbeheer bij zouden komen.
- Jan-Willem meent dat dwingende regelgeving nodig is om integratie van agrarische bedrijfsvoering en natuurwaarden mogelijk te maken
- De cynici stellen dat veranderingen niet mogelijk zijn zonder de macht van tussenhandel en de RABO in te perken; ook hier dus een pleidooi voor wetgeving maar dan voor andere partijen.

14. “De agrarische sector heeft alleen maar toekomst als er waardering en vertrouwen is van de maatschappij. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat agrarische producten schoon en veilig zijn en dat het buitengebied bij hen in goede handen is. Schoon produceren, het verminderen van emissies, het sluiten van kringlopen en het traceerbaar maken van producten zijn ontwikkelingen die de komende jaren zullen domineren. (LTO beleid)” hierbij is boer Harry aanwezig:

- Harry meent dat LTO-beleid al meer milieuvriendelijke doelen stelt dan wettelijk afdwingbaar is
- Hij meent ook dat beleid niet succesvol kan zijn als het uitsluitend op wettelijke dwang berust. LTO streeft naar een agrarische bedrijfsvoering die berust op A) vertrouwen bij de burger B) normering door de brancheorganisaties en C) controle door de overheid

Tot zover de rapportages uit de subgroepen.

Hierna werden de sprekers en alle overige aanwezigen bedankt voor hun inzet en grote betrokkenheid. De resultaten van deze bijeenkomst zullen weer meegenomen worden door de programmacommissie van GroenLinks. Informeel gingen de gesprekken nog tot na elf uur door. Waarna de laatsten met zachte dwang de deur uit werden gezet.